



تطبیق تندیس برنجی رام دوره سلجوقی با تندیس سنگی رام دوره مصر باستان
Comparative of a bronze statue of Ram in the Seljuk period with a stone statue of Ram in ancient
Egypt

فرشته زمانی

کارشناسی ارشد هنر اسلامی

سرکار خانم دکتر زهره طباطبایی

تطبیق تندیس برنجی رام دوره سلجوقی با تندیس سنگی رام دوره مصر باستان

تاریخ نگارش مقاله ۱۴۰۱/۳/۲۱

چکیده

تأثیر اعتقادات و باورهای انسانها و جوامع مختلف بر همدیگر دلیل وجود شباهت‌ها و تفاوت‌های کاربردی و هنری آثار مختلف است که می‌توان به روش تطبیقی به مقایسه آنها پرداخت. نقوش جانوری از آن جمله شباهت‌ها بوده که مفاهیم معنوی زیادی درون آنها نهفته است. جانوران شاخ‌دار (رام) نمونه‌ای هستند که در آثار زیادی مربوط به جوامع مختلف دیده شده است. ایران قبل و بعد از اسلام از جمله این جوامع بوده که در تعداد زیادی از آثار تولید شده از این نقش استفاده شده است. نقش رام یا حیوان شاخ‌دار از جمله جانورانی بوده که مفاهیمی مربوط به زایش، خرد و نگهبان برای مردم ایران و دیگر سرزمین‌ها داشته است. این تحقیق با روش تطبیقی و با جمع‌آوری اطلاعات کتابخانه‌ای و موزه‌ای، با هدف یافتن اشتراکات بین آثار هنری با نقش رام در دوره باستان در مصر به این سوال پاسخ دهد که وقتی نقش رام یا جانور شاخ‌دار در دوره‌های قبل و بعد از اسلام در ایران اهمیت داشته و مورد توجه بوده است، آیا می‌توان ارتباط فرهنگی بین ایران و مصر از طریق نقش جانور شاخ‌دار (رام) پیدا کرد؟ نتیجه‌ای که در این تحقیق حاصل شد این است که در بین این جوامع جانور (رام) با معنای نیکویی و خوبی و با مفهوم خرد و نگهبان همراه بوده و به ندرت معنای شر و بدی داشته است پس امکان نزدیکی تنگاتنگ بین فرهنگ‌های مصر و ایران در طی قرن‌ها وجود داشته است.

واژگان کلیدی: جانور شاخ‌دار (رام)، ایران، مصر، اسطوره، بین‌النهرین

بیان مسئله

انسان‌ها در اعصار و دوران تاریخی با توجه به نیازهای مادی و معنوی خود و برای ایجاد ارتباط بین آنچه میدیده و آنچه از طبیعت احساس می‌کرده و برایش گنگ و نامفهوم بوده سعی کرده است نیروی ماورا و متافیزیک را با طبیعت ملموس خود ترکیب کند تا با برقراری ارتباط به نیروهای پلیدی و مقابله با آنها به خودشناسی برسد. موجودات فراطبیعی که ریشه‌ی این باورها بوده‌اند بر اساس دو مقوله نیکان یا ارواح مرده و ایزدان از هم متمایز می‌شده‌اند (ف-ژیران، ۱۳۷۵: ۹ و ۲۱). بین‌النهرین سرزمینی بوده که فرهنگ اقوام مختلف تأثیر گرفته است و چه بسا تأثیر گذار نیز بوده است (جرمی بلک-آنتونی گرین، ۱۳۸۳: ۱۷). در اینجا این مساله مطرح میشود با توجه به این که نقش حیوان شاخ‌دار (رام) در فرهنگ ایران هم قبل و هم بعد از اسلام در آثار وجود دارد و همچنین در فرهنگ و هنر مصر وجود دارد، به این سوال پاسخ داده شود که آیا طبق مطالعه تطبیقی تندیس با شکل رام با تندیس مصری با همین نقش، فرهنگ و هنر ایران و مصر چه تأثیری بر هم داشته‌اند و تبادل فرهنگی وجود داشته است؟ در این تحقیق به بررسی دو تندیس نام برده پرداخته میشود و سعی شده به این سوال به مطالعه آثار پاسخ داده شود.